

Den gamla lagen om funktionshinderservice – övergångsperiod till och med 31.12.2027

Arbete och arbete med stöd

Handbok om funktionshinderservicen
Institutet för hälsa och välfärd THL

Du läser nu en sida enligt den gamla handikappservicelagen (380/1987).

Denna lag har upphävts genom L 14.4.2023/675, som gäller fr.o.m. 1.1.2025.

I avsnittet om tidigare funktionshinderservice beskrivs tjänster enligt lagen om funktionshinderservice och lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda samt tillämpningen av lagen i praktiken. Dessutom beskrivs klientprocessen enligt den gamla lagen om funktionshinderservice.

Texten är innehåll enligt den gamla lagen om funktionshinderservice (380/1987). Det innehåll som THL producerat har publicerats i sin ursprungliga form i THL:s elektroniska Handbok om funktionshinderservice.

Innehållet enligt den gamla lagen om funktionshinderservice (380/1987) används till tillämpliga delar till utgången av övergångsperioden för den nya lagen om funktionshinderservice den 31 december 2027.

[Lag om service och stöd på grund av handikapp \(Finlex\)](#)

Arbete och arbete med stöd

Arbete

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning betonar att personer med funktionsnedsättning har rätt att arbeta på samma villkor som andra. Alla ska ha samma rätt att kunna förtjäna sitt uppehälle genom lönearbete i en arbetsmiljö som är öppen, främjar delaktighet och är tillgänglig för personer med funktionsnedsättning.

Personer med funktionsnedsättning har rätt till rättvisa, trygga och sunda arbetsförhållanden. De ska få lika lön för lika arbete som andra.

Samhället ska främja möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att sysselsätta sig och avancera i karriären. Personer med funktionsnedsättning ska få hjälp med att söka och få jobb samt vid behov med att återgå till arbetet. Personer med funktionsnedsättning ska sysselsättas inom den offentliga sektorn och den privata sektorn ska få stöd för att anställa personer med funktionsnedsättning.

Samhället ska också främja dessa personers möjligheter att självständigt utöva en näring, bli företagare, utveckla andelslag och bedriva egen företagsverksamhet.

[FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning artikel 27 \(Finlands FN-förbund\)](#)

Även i grundlagen betonas vikten av arbete. Enligt lagen har var och en rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt fritt. Det allmänna skall sörja för skyddet av arbetskraften.

Det allmänna skall främja sysselsättningen och verka för att alla tillförsäkras rätt till arbete.

[Grundlagen 18 § \(Finlex\)](#)

Diskriminering i arbetslivet på grund av funktionsnedsättning är förbjuden

Syftet med diskrimineringslagen är att främja likabehandling och förebygga diskriminering samt att effektivisera rättssäkerheten för den som utsatts för diskriminering. I arbetslivet ska människor bemötas på samma sätt oberoende av deras egenskaper, till exempel ålder, religion eller funktionsnedsättning.

En arbetsgivare ska bedöma hur likabehandling uppnås på arbetsplatsen och utveckla arbetsförhållandena samt förfarandena i samband med att personal anställs och beslut som berör personalen fattas. I fråga om personer med funktionsnedsättning förutsätter lagen att det görs rimliga anpassningar av till exempel arbetsförhållandena.

- [Diskrimineringslagen 1 § \(Finlex\)](#)
- [Diskrimineringslagen 8 § \(Finlex\)](#)
- [Diskrimineringslagen 15 § \(Finlex\)](#)

Läs mera om lagstiftning som gäller likabehandling

Likabehandling.fi är justitieministeriets databank för personer och organisationer som är intresserade av främjande av likabehandling och icke-diskriminering.

[Likabehandling.fi](#)

- [Vad betyder likabehandling? \(likabehandling.fi\)](#)
- [God praxis för att främja likabehandling \(likabehandling.fi\)](#)
- [Likabehandling: Handbok i likabehandlingsplanering \(pdf 626 kb, Statsrådet\)](#)
- [Arbetsgivaren ska främja likabehandling och jämställdhet \(Kommunarbetsgivarna KT\)](#)

Sysselsättningsstöd

Syftet med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning är att främja bland annat möjligheterna att sysselsätta sig på den öppna arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning och

att främja deras möjligheter att avancera i karriären. En person med funktionsnedsättning kan behöva hjälp med att hitta och få ett jobb och med att arbeta samt eventuellt med att återgå till arbetet.

Olika former av sysselsättningsstöd gör det lättare för personer med funktionsnedsättning att vara verk-samma på arbetsplatsen samt uppmuntrar arbetsgivare att anställa en person med funktionsnedsättning.

Exempel på stödformer:

- lönesubvention
- arbetsträning
- stöd för specialarrangemang på arbetsplatsen
- arbetsprövning
- övergångsarbete

Läs mera om de olika stödformerna (OBS! VATES finns endast på finska):

- [Till arbetsgivarna \(på finska, VATES\)](#)
- [Till arbetstagarna \(på finska, VATES\)](#)

Det är också möjligt att ansöka om personlig assistans för arbete och studier.

Arbetsverksamhet

Dag- och arbetsverksamhet samt verksamhet i sysselsättningssyfte utgör en servicehelhet vars syfte är att med socialvårdens metoder främja delaktigheten och möjligheterna till sysselsättning för personer med funktionsnedsättning. Det är bra om servicehelheten ordnas flexibelt enligt de individuella behoven hos personen med funktionsnedsättning.

Innehållet i arbetsverksamheten bör utvecklas så att den kan ge det stöd som behövs vid sysselsättning.

Man ska flexibelt kunna röra sig mellan olika tjänster: till exempel kan en person som förvärvsarbetar del-tid delta i dag- och arbetsverksamheten vissa dagar om han eller hon vill.

Arbetsverksamhet kan beviljas enligt den gamla socialvårdslagen eller enligt specialomsorgslagen. Då den nya socialvårdslagen trädde i kraft förblev paragraferna om verksamhet som stödjer sysselsättning och ar-betsverksamhet i den gamla socialvårdslagen i kraft i väntan på en mer omfattande lagreform gällande stöd för sysselsättning och delaktighet genom socialvård.

Arbetsverksamhet enligt den gamla socialvårdslagen

Arbetsverksamhet för personer med funktionsnedsättning kan ordnas med stöd av den gamla socialvårdsla-gen. Med arbetsverksamhet avses verksamhet som upprätthåller och främjar funktionsförmågan.

Vem är arbetsverksamhet enligt den gamla socialvårdslagen avsedd för?

Arbetsverksamhet ordnas för arbetsoförmögna personer

- som på grund av en funktionsnedsättning inte har förutsättningar att delta i sådant arbete som avses i 27 d § i gamla socialvårdslagen och
- vars utkomst i huvudsak grundar sig på förmåner som beviljas på grund av sjukdom eller arbetso-förmåga.

[Gamla socialvårdslagen \(710/1982\) 27e § \(Finex\)](#)

Från dagverksamhet till arbetsverksamhet

En person anses ha förutsättningar att delta i arbetsverksamhet om han eller hon har möjlighet att delta i verksamheten exempelvis med stöd av en personlig assistent.

Även för rehabiliteringsklienter inom mentalvården är arbetsverksamhet det första alternativet i förhållande till dagverksamhet.

I vissa fall kan det att en person med svår funktionsnedsättning till en början deltar i dagverksamhet hjälpa honom eller henne att övergå till arbetsverksamhet och eventuellt vidare ut i arbetslivet. En person kan

också få kortvarig arbetsverksamhet vid sidan av dagverksamheten beroende på hans eller hennes individuella förutsättningar.

Det är viktigt att ställa upp mål tillsammans med personen med funktionsnedsättning samt att stödja och följa uppfyllandet av målen så att personen flexibelt kan övergå från dagverksamhet till arbetsverksamhet, från arbetsverksamhet till verksamhet som stödjer sysselsättningen och därifrån via till exempel arbetsträning vidare till den öppna arbetsmarknaden.

Lön och arbetsersättning

Arbetsverksamhet enligt socialvårdslagen är en socialservice som det inte betalas lön för. Socialvårdslagen innehåller inga bestämmelser om arbetsersättning, men det finns möjlighet att betala en sådan.

Avgifter för arbetsverksamhet

Arbetsverksamhet för personer med funktionsnedsättning som ska ordnas med stöd av den gamla socialvårdslagen är, med undantag för transport och måltider, avgiftsfri för deltagarna.

[Lag om klientavgifter inom social- och hälsovården \(734/1992\) 4 § 1 mom. 1 \(Finlex\)](#)

Arbetsverksamhet enligt specialomsorgslagen

Arbetsverksamhet ska i första hand ordnas med stöd av en allmän lag, det vill säga i det här fallet den gamla socialvårdslagen. I praktiken ordnas dock arbetsverksamhet för personer med intellektuell funktionsnedsättning vanligen på basis av specialomsorgslagen eftersom arbetsverksamhet enligt socialvårdslagen inte har ansetts vara tillräcklig och lämplig för personer med intellektuell funktionsnedsättning. Dessutom ordnas nödvändiga resor till arbetsverksamheten avgiftsfritt med stöd av specialomsorgslagen, vilket gör att servicen är ekonomiskt förmånligare för deltagaren.

- [Specialomsorgslagen \(519/1977\) 2 § 4 mom. \(Finlex\)](#)
- [Specialomsorgslagen 35 § \(Finlex\)](#)

Innehållet i arbetsverksamheten

I lagen finns ingen exakt definition av innehållet i arbetsverksamheten. Enligt specialomsorgslagen kan det utöver arbetsverksamhet även ordnas arbetsträning eller annan stimulerande verksamhet.

Arbetsverksamheten ska ordnas enligt personens individuella behov. Man måste lyssna på personens egna önskemål när man planerar hur verksamheten ska genomföras och vad den ska innehålla. Arbetsverksamhetens omfattning och sättet på vilket den genomförs ska antecknas i specialomsorgsprogrammet.

Innehållet i arbetsverksamheten bör betona träning av arbetslivsfärdigheter, jobbsökning och förberedelser för att börja arbeta, om personen har som mål att sysselsätta sig på den öppna arbetsmarknaden.

En person med funktionsnedsättning kan som stöd för sysselsättningen få arbetsträning antingen som en del av arbetsverksamheten eller i form av en separat verksamhet.

Arbetsverksamheten kan beroende på målen för och innehållet i verksamheten ordnas antingen som gruppverksamhet eller individuell service. Arbetsverksamheten kan beroende på innehållet ordnas vid arbets- och verksamhetscentraler eller på vilken plats som helst som lämpar sig för verksamheten.

Man kan som en del av arbetsverksamheten också ordna öppen arbetsverksamhet på en vanlig arbetsplats. Arbetsuppgifterna för dem som deltar i den öppna arbetsverksamheten motsvarar ofta vanliga arbetsuppgifter, men det betalas ingen lön för deltagandet i verksamheten. Den som deltar i arbetsverksamheten kan dock få arbetsersättning.

Lön och arbetsersättning

Det betalas ingen lön för arbetsverksamheten eftersom det är fråga om en socialservice. Den som deltar i arbetsverksamheten kan dock få arbetsersättning (kallades tidigare flitpeng). Vårdförhållanden kan besluta

hur stor arbetsersättningen är. Detta beror på att arbetsersättningens belopp inte är lagstadgad. Den övre gränsen för skattefri arbetsersättning är tolv euro per dag.

Det arbete som utförs inom dag- och arbetsverksamheten kommer verksamhetsenheten till godo, såvida det inte fastställts i specialomsorgsprogrammet att personen själv får resultatet av arbetet.

[Förordning angående specialomsorger om utvecklingsstörda 24 § \(Finlex\)](#)

[Inkomstskattelag 92 § 1 mom. 23 \(Finlex\)](#)

Arbetsträning

Det finns också möjlighet att få arbetsträning på basis av specialomsorgslagen. Arbetsträningen tillhandahålls antingen som en del av arbetsverksamheten eller som en separat tjänst. Arbetsträning är en viktig tjänst som stödjer sysselsättningen.

Arbetsträning som ordnas med stöd av specialomsorgslagen ska ordnas enligt det individuella behovet. Arbetsträning ordnas ibland under en mycket lång tid eller till och med som en varaktig tjänst, om det stödbehov som funktionsnedsättningen ger upphov till kräver det för att personen i fråga ska sysselsättas och hållas kvar i arbete.

[Specialomsorgslagen 35 § \(Finlex\)](#)

Avgifter för arbetsverksamhet

Arbetsverksamhet och arbetsträning som ordnas som specialomsorger på basis av specialomsorgslagen är avgiftsfria tjänster för klienten. Vårdsområdet ska stå för transporter som är nödvändiga för specialomsorgen eller ersätta kostnaderna som transporterna medför.

Service som ordnas som specialomsorg kan vara en lösning som är förenlig med intresset hos en person med intellektuell funktionsnedsättning, jämfört med om servicen ordnas med stöd av handikappservice-lagen.

Inom arbetsverksamheten kan dock uppbäras en avgift för måltider.

- [Lag om klientavgifter inom social- och hälsovården 4 § \(Finlex\)](#)
- [Specialomsorgslagen 39 § \(Finlex\)](#)

Arbetssäkerhet och försäkring

Såväl arbetsverksamhet enligt specialomsorgslagen som arbetsverksamhet enligt den gamla socialvårdslagen berörs av samma bestämmelser vad gäller arbetssäkerhet och försäkring.

På personer som deltar i arbetsverksamheten tillämpas bestämmelser om arbetstagarens arbetssäkerhet även om den person som deltar i arbetsverksamheten inte står i ett sådant anställningsförhållande till verksamhetsanordnaren eller serviceproducenten som avses i 1 kap. 1 § i arbetsavtalslagen.

Den som ordnar arbetsverksamhet ska för de personer som deltar i arbetsverksamheten teckna en sådan försäkring som avses i 3 § 1 mom. i lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar (459/2015).

[Gamla socialvårdslagen \(710/1982\) 27 e § \(Finlex\)](#)

Källor

[Diskrimineringslagen \(1325/2014\) \(Finlex\)](#)

[FN konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Artikel 27 \(Finlands FN-förbund\)](#)

[Förordning angående specialomsorger om utvecklingsstörda \(988/1977\) \(Finlex\)](#)

[Gamla socialvårdslagen \(710/1982\) \(Finlex\)](#)

[Grundlagen \(731/1999\) \(Finlex\)](#)

[Inkomstskattelag \(1535/1992\) \(Finlex\)](#)

[Lag om klientavgifter inom social- och hälsovården \(734/1992\) \(Finlex\)](#)

[Specialomsorgslagen \(519/1977\) \(Finlex\)](#)